

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Eesti ja üldkeeleteaduse instituut

Kasutajauuring: tsitaatsõnade vormistus eesti keeles

Bakalaureusetöö

Lauriina Targijainen

Juhendajad dr Kadri Koreinik ja Tiina Paet

Tartu 2022

SISUKORD

SISSEJUHATUS	2
1. TEOREETILINE TAUST	4
1.1. Keelekontaktid	4
1.2. Muganenu ja muganemata võõrkeelendid	5
1.3. Tsitaatsõnade reegli kujunemine	7
1.3.1. Tsitaatsõnade vormistus teistes keeltes	8
1.4. Varasemaid teemakohaseid käsitlusi eesti keeles	10
2. METOODIKA	12
2.1. Uurimisküsimused	12
2.2. Meetodi valik ja kirjeldus	13
2.3. Katsematerjali valik ja veebiankeedi vorm	14
2.4. Uurimiskäik	15
2.4.1. Uurimisinstrument: katse veebiankeedi vormis	15
2.4.2. Valim	16
2.4.3. Andmetöötlus	17
2.4.4. Analüüsimeetod	18
3. TULEMUSED	19
3.1. Tsitaatsõnade vormistusvalikud üldiselt	19
3.2. Tsitaatsõnade vormistusvalikute eelistused vanuserühmiti ja vastajate eelistuste järjepidevus	21
3.3. Mis põhjustab tsitaatsõnade vormistamisel raskusi?	24
KOKKUVÕTE	26
Kasutatud kirjandus	28
Language user's survey: formatting unadapted foreign words in Estonian	33
Lisa 1. Veebiankeet	35
Lisa 2. Koondtabel	43

SISSEJUHATUS

Võõrkeelset sõnavara on eesti keele sõnaraamatutes dokumenteeritud juba üle saja aasta, aga nende sõnade, sõnaühendite ja väljendite kasutus on üksikasjalikult reeglistamata; mõned põhimõtted on vaikumisi välja kujunenud (Leemets 2017: 1). Alates 1930. aastatest on selliseid puhtvõõrkeelseid keelendeid hakatud nimetama tsitaatsõnadeks ja -väljenditeks (vt ka Paet 2010). Tsitaatkeelendeid lisandub eesti keelde pidevalt eri valdkondadest, paljud neist muganevad, ent osa jääb püsima tsitaatkeelenditena. Rikkalikult on tsitaatsõnade poolest esindatud valdkondade, nagu kokanduse, muusika (sh tantsude nimetused), usundi, infotehnoloogia ning majanduse, sõnavara.

Üks põhjuseid bakalaureusetöö teemavalikul oli minu kogemus eesti keele õpetajana. Olen märganud, et õpilastele valmistab tsitaatsõnade õigekirjareeglite ehk vormistusnõuete järgimine raskusi. Ka Eesti Keele Instituudi (EKI) keelenõuandest on tsitaatsõnade kohta üsna palju küsitud. Keelenõuküsimused ja -vastused kantakse elektroonilisse tööandmebaasi¹, mis sisaldab (2022. aasta märtsi seisuga) ligi 190 000 telefoni või meili teel laekunud keelenõupäringut alates aastast 1991 ja on seetõttu heaks allikaks, mille põhjal teha järeldusi keelekorralduslike, sh õigekirjaotsuste aktuaalsuse või kasutajasõbralikkuse kohta. Andmebaasis on kanded jagatud temaatiliselt. Kuna tsitaatsõnu puudutavad küsimused on peamiselt võõrsõna ortograafia alla paigutatud, siis ei ole nende täpset arvu võimalik öelda, kindlasti on nende hulk aga märkimisväärne. Peamiselt on küsitud tsitaatsõna vormistust, õigekirja ja käänamist ning pööramist. Sagedased on toidu- ja jooginimetusi puudutavad päringud, näiteks ühe enim päritud sõna *mozzarella* tsitaatsõnana vormistamise kohta on esimene kanne aastast 1998 ja viimane aastast 2021 (kokku 90 päringut). Segadust on tekitanud ka näiteks sõna *cappuccino*, mille vormistuse ja millest liitsõna moodustamise vastu on huvi tuntud 1995. aastast (kokku ligi 60 küsimust).

Praegu käib Eesti Keele Instituudis keelekorralduse põhimõtete ülevaatamine ja uuendamine ning suund on varasemast enam tegeliku keelekasutuse ja keeles toimunud muutuste arvestamise poole (Langemets, Päll 2021). Neid asjaolusid silmas pidades on

¹ Andmebaasi kasutasin uurijakontoga 6. novembrist 2021 kuni 17. jaanuarini 2022.

aktuaalne uurida tsitaatkeelendite vormistusnõuete järgimist tegelikus keelekasutuses. Sellest tulenevalt vajab selgitamist, kas tsitaatsõnade vormistusnõuded on ajakohased või võiks kaaluda nende lõdvendamist. Samuti huvitas mind, mis tekitab keelekasutajale enim probleeme tsitaatsõnade vormistamisel, muutevormide ja liitsõnade moodustamisel.

Bakalaureusetöö eesmärk on uurida, millist tsitaatsõna vormistust eelistab keelekasutaja ja mis põhjustab enim raskusi tsitaatsõnade vormistamisel. Selleks püütakse leida vastus järgmistele uurimisküsimustele:

1. Millist tsitaatsõna vormistust eelistab keelekasutaja?
2. Kas ja kuidas varieeruvad keelekasutaja valikud tsitaatsõna vormistamisel?
3. Mis tekitab keelekasutajale probleeme tsitaatsõnade vormistamisel?

Töö koosneb teoreetilisest osast, metoodika kirjeldusest, tulemuste esitusest ja kokkuvõttest. Teoreetiline osa annab lühikese sissevaate võõrkeelendite eesti keelde tulekusse ja mугanemisse ning tsitaatsõnade vormistusnõuetesse. Metoodika osas on esitatud uurimisküsimused põhjalikumalt, katsematerjal, uurimiskäik, analüüsimeetod ning analüüsi käik. Tulemuste osas võtan kokku töö peamised tulemused ja teen järeldused. Kokkuvõttes kommenteerin tulemusi ja teen üldistused.

Bakalaureusetöö alusmaterjaliks mõistete defineerimisel on „Eesti õigekeelsuskäsiraamat“ (2019), täpsemalt peatükk „Tsitaatsõnade vormistamine“. „Eesti õigekeelsuskäsiraamat“ on töö seisukohast oluline, sest see on praegu kehtivate reeglite alus ja kajastab kirjakeele normi.

1. TEOREETILINE TAUST

1.1. Keelekontaktid

Et mõista, kuidas võõr- ja tsitaatsõnad keeltesse tulevad, peab tagasi pöörduma keelekontakti olemuse juurde. Myers-Scotton (2002: 31–32) esitab kuus keelekontakti stsenaariumi: sõjaline invasioon ja sellele järgnenud koloniseerimine, sotsiaalsetel ning majanduslikel põhjustel toimuv ränne, haridus, piirialal (või etnolingvistilises enklaavis) elamine, rahvusvaheliste keelte levik ja etniline eneseteadvus. Lisaks võib täheldada intensiivset laenamist ja võõrsõnade lisandumist just kultuurilise eneseteadvuse tõusu perioodidel (Jõgi 2014: 35), näiteks võib tuua Eesti taasiseseisvumise 1991. aastal, mil sõnavara muutus kiiresti (EKK 2020: 526). Laenamine on alati olnud eri keelte ja kultuuride kokkupuute kaasprodukt. Arvestades uute meediakanalite teket ja globaliseerumise kiirenemist, on keelekontaktid viimastel aastakümnetel järsult suurenenud ning omakorda suurendanud sõnade laenamist ja eriti inglise keelest. (Scherling 2013: 38)

Eesti keelde on laenatud hõimudelt ja rahvastelt, kellega on olnud kokkupuuteid (EKK 2020: 530). Kõige rohkem on eesti keeles läänemeresoome, alamsaksa, saksa ja vene laentüvesid (Metsmägi jt 2013: 329–330, Viikberg 2014: 4). Enim mõjutusi on saanud ladina, kreeka, itaalia, rootsi, saksa, vene, inglise jpt keeltest (Paet 2017: 143). Pikemalt on eesti keele kõnelejatel olnud otsekontakt nii saksa kui ka vene keelega (Viikberg 2014: 4), mistõttu enamik võõrsõnu on eesti keelde tulnud just nende keelte kaudu (Paet 2017: 143).

1.2. Muganenud ja muganemata võõrkeelendid

Eesti keeles on jaotatud sõnu päritolust lähtudes omasõnadeks (põlissõnad ja laensõnad), võõrsõnadeks ja tsitaatsõnadeks. Lisaks on eristatud rahvusvahelisi sõnu (EKK 2020: 534). „Eesti õigekeelsuskäsiraamatu“ järgi on „võõrsõna keeles muganemata või osaliselt muganenud laensõna, millel on võõraks peetavaid struktuurijooni“ (EKK 2020: 64). Nende kirja pilt võib erineda oma keele tavapärasest joontest, nt sõna sisaldab võõrtähti (*f, š, z, ž*), ebatavalisi häälikuühendeid, diakriitilisi märke või sõna algab *b-, g-, d-*ga. (EÕK 2019)

Tsitaatsõnad on „Eesti õigekeelsuskäsiraamatu“ (2019) järgi eesti keeles kasutatavad võõrkeelsed sõnad. Tsitaatsõnad, -väljendid ja -ühendid on eestikeelsesesse teksti võetud teisest keelest, mis tähendab, et kirja pilt ja hääldus vastab võõrkeele omale (EEK 2020: 574). Tsitaatsõna võib defineerida kui võõrkeelendit, mida kasutatakse sihtkeeles muutmata kujul.

Eesti keeles mugandatakse tsitaatsõnu sarnaste sõnade analoogial ja kirjutatakse häälduspäraselt (Leemets 2017: 4). Sama üldpõhimõte on kehtinud ka varem – võõrsõnad tuleb kirjutada võimalikult täpselt eesti foneetilise süsteemi järgi, näiteks *hoki* (ingl. *hockey*, hääldus *hoki*) (Muuk 1935: 180). Keerulisemaid küsimusi on olnud, millal tuleks võõrkeelsed sõnad eesti keeles mugandada. Kui eesti oma vastet ei teki, aga tsitaatsõnaga tähistatav ese või nähtus saab igapäevaseks ehk üldtuntuks, siis on otstarbekas tsitaatsõna mugandada. Nii tulevad keelde laen- ja võõrsõnad. (Leemets 2017: 4) Ilmselgelt pole laen- ja võõrsõna piir täpselt määratletav. Laensõnade muganemise protsessi keeleväline mõjutaja on keelekorraldus, eriti eesti keeles on see võõrsõnade kuju fikseerumist suunanud ja mõjutanud. (Paet 2017: 146–147)

Ingliskeelsete sõnade kirjutusviis on olnud kohati ebaühtlane. Seda kinnitab ka peaaegu 90 aastat tagasi „Inglispäraste võõrsõnade õigekirjutuses“ kirjutatu: „Inglise keele kaudu tulnud võõrsõnade kirjutusviis on Eestis tänini paljudel juhtumel olnud õige kõikuv. Et

sel alal pole tänini kujunenud ühtlast transkriptsiooni-põhimõtet, on vististi esijoones seletatav seigaga, et inglise häälikusüsteem on meile võõras ning paljudel juhtumel on raskesti ülekantav eesti tähestiku abil.“ (Muuk 1935: 180)

„Eesti õigekeelsuskäsiraamatu“ (2019) järgi on tegusõnu parem mugandada kui nimisõnu, nt *skaipima*. Keelekorralduslikult on mugandi ja tsitaatsõna eelistuse küsimus keeruline. Vanemad mugandid on näiteks *stopp* (inglise *stop*), *džentelmen* (inglise *gentleman*) ja *klubi* (inglise *club*). Uuemad mugandid on näiteks *baarmen* (inglise *barman*), *meil* (inglise *e-mail*) ja *late/latekohv* (itaalia *caffè latte*). (EÕK 2019) „EKI ühendsõnastiku 2022“ rubriigis „ÕS soovitab“ on kommenteeritud varasemat keelekorralduslikku soovitus kasutada sõna *bowling* asemel mugandit *booling* või sõnu *hobikeegel* ja *harrastuskeegel*². Selle soovitus põhjenduseks on peetud asjaolu, et mugandiga *booling* on hõlpsam moodustada liitsõnu ja tsitaatsõnalist esiosa peab käänama ülakomaga ning kirjutama kursiivis.

Keeles võib olla nii tsitaatsõna kui ka mugand samal ajal paralleelselt kasutusel (Leemets: 2017: 4), näiteks *feeling* ~ *füiling*. Lisaks võib olla sõnal mitu mugandversiooni, nagu *skannima*, *skaneerima*, *skännima*. (Pedaja 2006: 30) Viimase näite puhul on eesti keeles eelistatud vormi *skannima* (Keelenõuvakk). Siiski on soovitatud eesti keeles eelistada oma- või võõrsõna, mitte tsitaatsõna (Raadik 2000: 156).

Tsitaatsõnu võib kõrvutada võõrnimedega: mõlemad tuleb hääldada originaalkeelele ligilähedaselt. Kirjutada tuleb eesti keeles võõraid isiku-, koha- jm nimesid üldjuhul nii, nagu need on lähtekeeles (EKK 2020: 67). Erandiks on vanad mugandid nagu Helsingi, Riia, Moskva jmt. Erinevalt tsitaatsõnadest ei vaja võõrnimed kirjapanekul kursiivi, kuid neid tuleb vastavalt hääldusele käämata ülakomaga. (EÕK 2019; Paet 2010; Leemets 2017)

² Seisuga 31.05.2022.

1.3. Tsitaatsõnade reegli kujunemine

20. sajandi esimesel kümnendil hakati rohkem võõrsõnade kirjepildi üle arutlema, nt raamatuarvustustes, mis anti välja sarjas „Eesti Kirjandus“. (Raiet 1961: 18) On pakutud ka tsitaatsõnade esiletõstmist jutumärkidega (Kindlam 1976: 156), mis aga tekitaks segadust, kuna jutumärkidel on palju teisi funktsioone (Leemets 2017: 2).

„Eesti õigekeelsuskäsiraamatu“ (2019) järgi kirjutatakse eesti keeles tsitaatsõnu nii, nagu need on vastavas võõrkeeles, st koos kõikide diakriitiliste märkidega, nt *voilà* või *crème brûlée*. Kokkuleppe järgi tuleb tsitaatsõnad ja -väljendid eristada ülejäänud tekstist. Tavaliselt kirjutatakse tsitaatsõnad kaldkirjas, kui muu tekst on püstkirjas. Käsitati kirjutades tuleb tsitaatsõnale tõmmata laineline joon alla. Praegu reguleerivad tsitaatsõnade vormistust järgmised reeglid:

1. käänamisel tuleb lisada püstkirjas käändelõpp (kui muu tekst on püstkirjas) ja vajadusel türevokaal (nt ta sööb *ciabatta*'t või korraldati *performance*'eid);
2. omastavat käänat võib märkida ülakomaga, kui tsitaatsõna lõpeb kaashäälikuga, aga häälduses täishäälikuga (nt tellisime *buffet*' või sai *grand prix*');
3. nii prantsuse sõnade lõpus olevat nasaalset vokaali kui ka inglise sõnade lõpus olevat *r*-i tuleb tinglikult lugeda käänamisel kaashäälikuna häälduvaks (nt head *happy hour*'it või ostis *croissant*'i);
4. kirjepildist erinevat hääldust, mis tekib käänamisel astmevahelduse tõttu, ei märgita kuidagi tsitaatsõnas (nt uusi *start-up*'e või värsked *baguette*'id);
5. sidekriipsu tuleb kasutada liitsõnades, et eristada tsitaatsõna eesti sõnast (nt *bowling*'u-saal või tele-*show*-mees);
6. tuletusliited tuleb vormistada ülakomaga ja püstkirjas (nt *rock'n'roll*'ilik).

Tiina Leemets on 2004. aastal välja toonud „Keelenõuanne 3“ soovitusel, et inimesed eksivad reeglite järgimises. Levinumad vead on kogu sõna kursiivitamine (nt

performanceid), sidekriipsu kasutus ülakoma asemel (nt *chips*-idega), kursiivi puudumine (nt *coolid*), ülakomata käänamine (nt *casei*). Teiseks on ette tulnud ka mugandi kasutamist tsitaatsõnana (nt filmi 5-minutise *treiler*'i põhjal). (Leemets 2004: 55–61) Tsitaatsõnade reeglikohase vormistamise vastu eksimist esineb sageli, järgnevad näited pärinevad katsematerjalina kasutatud sõnade hulgast (näited on üks ühele originaaltekstiga ja ei ole pandud kursiivi): professionaalsed bowlingumängijad (Amb), „Aga täna ei keskendu me mitte caffè lattel, vaid hoopis legendaarsel cappuccino kohvil.“ (Kohvisemu), „Võiga kihistatud croissant“ (Fazer), „Lõika mozzarella paksemateks pulkadeks.“ (Nami-Nami), „Kas Sinus on eesti discgolfi tulevikku?“ (Discgolf), „Startup'i finantsjuhtimine“ (RobbyBobby), „Tule ja püüa Jackpotid kinni!“ (Nutz), „Bi-es Porto Di Capri komplekt after shave“ (BestVendor), „Eesti suurim podcastide ja järelkuulatavate raadiosaadete veebiportaal“ (Podcast), „Paljudes riikides on valitsused püüdnud muuta „copy-right'i seadusi“, et need vastaksid rahvusvahelistele standarditele“ (Algesaonline), „Eriline Sari Kreemseep Banaani Shake“ (Lcosmetics), „Bitcoin, mis on tänavu teinud 16kordse hinnatõusu, meelitab ligi üha enam jaeinvestoreid.“ (Laks 2017). Toodud näidete põhjal on selgelt aru saada, et tsitaatsõnade vormistus on ebaühtlane.

1.3.1. Tsitaatsõnade vormistus teistes keeltes

Tsitaatsõna õigekirja problemaatika mõistmiseks tuleb vaadata, kuidas on toimunud keelekorraldus teiste keelte puhul, näiteks nende keelte, millega on eesti keelel olnud kontakte. Paljudes keeltes ei põhjusta tsitaatsõnade integreerimine (kirjutatud) keelde mingit probleemi, need integreeritakse otse sihtkeelde (või tõlgitakse). Ometi on mitmetes meie naaberkeeltes (nt soome keeles), kus keelt keskselt korraldatakse, tsitaatsõnade vormistus ebaühtlane.

Tihti jäävad võõrtunnused olulisel määral fonoloogiliselt või morfoloogiliselt keelega lõimumata (Verschueren jt 1995: 180). Näiteks saksa keeles säilitavad laensõnad oma algkuju pikalt, kuid mitte lõputult. Need kohandatakse saksa ortograafilise süsteemiga

ainult siis, kui kõneleja seda teadlikult teha otsustab. (Scherling 2013: 43) Saksa keeles tähistab tsitaatsõna *zitatwort*.

Eesti keelele kõige lähedasem läänemeresoome keel, millel on võrreldav, samuti 19. sajandi viimasel veerandil alguse saanud keelekorraldus, on soome keel (Kolehmainen 2014: 8). Soome keeles on eesti keelele sarnaselt kindlad reeglid tsitaatsõnade (sm *sitaattilainat*) käänamiseks. Kotimaisten kielten keskuse keelekorraldusosakond annab juhiseid võõrsõnade (sh tsitaatsõnade) kirjutamise (Vierassanat 1) ja tsitaatlaenude käänamise kohta (Vierassanat 2). Välja on toodud, et tsiteeritud laene kirjutatakse samamoodi nagu päritolukeeles, näiteks *guacamole*, *cappuccino*, *buffet*. Kursiivi ei kasutata. Lisaks on selgitatud, et kui tsitaatsõnas on ladina tähed, siis see sõna kirjutatakse täpselt samamoodi. Eri tähestike puhul tuleb translitereerida tsitaatsõna soome tähestikku, näiteks *dacha* (vene 'suvila'). Nii nagu tuleb eesti keeles järgida tsitaatsõna vormistamisreegleid, tuleb seda teha ka soome keeles. Täpsemad reeglid on: vokaalide korral tuleb käändelõpp lisada otse juurde, nt *cappuccinoa*, *cappuccinoon*; kolmesilbilised sõnad käänduvad nagu *emoji*: *emojien* – *emojieden*; käändelõpp tuleb sõnatüvele lisada ka siis, kui kirjpilt lõpeb vokaaliga, aga hääldus kaashäälikuga, nt *college* [*kolidž*] *collegen*, *collegea*; hääldamisel kaashäälikuga lõppeva sõna korral tuleb märkida käändelõpp vokaaliga *i*, nt *rock*, *rockin*, *rockia* või *copywriter*, *copywriterin*, *copywriteria*; ülakoma tuleb kasutada, kui sõna lõpeb kirjpildis kaashäälikuga, kuid hääldatakse täishäälikuga, nt *show* [šou], *show'n*, *show'ta*, *show'hun* või *bordeaux'n*; mitmuse puhul lisatakse lõpp otse või *i*- või *j*-ga, näiteks *cappuccinot*, *cappuccinojen*, *buffet't*, *buffet'iden*. (Kielitoimiston ohjepankki)

Rootsi keeles on tsitaatsõna *citator*d. Viimasel paarikümnel aastal on hakatud rootsi keeles kasutama kõikvõimalikke laenude kohta terminit *importord* (sõna-sõnalt importsõna). (Martola 2014) Rootsikeelsel akadeemilisel veebilehel Svenska Akademien on küsitud tsitaatsõna vormistuse kohta. Vastuseks on toodud näitelause ja on lisatud, et neid tuleb markeerida, sest tekst sisaldab lugejale tundmatut sõna. Selle jaoks tuleb kasutada jutumärke või kaldkirja, näiteks „BP lade ut bilder på internet med en *spillcam*,

en kamera som tog bilder av oljeläckan i Mexikanska bukten.“ Lisaks on välja toodud, et kui kääntada on raske, siis võiks valida teise sõna ehk eelistada oma sõna. (Svenska Akademien)

Vene keeles ei eristata tsitaatsõnu tekstis kursiiviga ega lisata käändelõppe ülakomaga, mis tähendab ka seda, et tsitaatsõna mõistet vene keeles ei ole. Küll tuleb aga esile tuua asjaolu, et vene keeles tuleb eelistada tsitaatsõna vormistust kirillitsas, sest muidu on see vastuolus vene kirjakultuuri traditsioonidega:

*„Этот зонт с деревянной ручкой по сути своей – **message**“, „То, что Дмитрий посетит саммит в Лиссабоне – это хороший **месседж**“.* (Kalnova 2016: 31)³

1.4. Varasemaid teemakohaseid käsitlusi eesti keeles

Eesti keeles on tsitaatsõnade kasutamist kirjalikus tekstis vähe uuritud. Tsitaatsõnadega seonduvast on varem käsitletud peamiselt nende keelde tulekut ja hääldust. Johannes Aavik kirjutas üksikasjalikult võõrnimede hääldusest. Temalt 1933. aastal ilmunud teos „20 Euroopa keelt“ on käsitletud ka tsitaatsõnade hääldust. Aavik (2005: 6) peab kõige tähtsamateks keelteks prantsuse, inglise ja saksa keelt, sest nende nimesid esineb kõige rohkem eestikeelsetes tekstides. Aavik (2005: 7) esitab küsimuse, millise piirini tuleks eesti keeles jäljendada võõrnimede algkeeltest hääldamist ja tõdeb samas, et võõrnimesid ei saagi täpselt algkeele moodi hääldada.

21. sajandil alguses on laensõnade ja tsitaatsõnade kasutuse ja mугanemise kohta valminud mitu magistritööd. Tiina Leemets on uurinud inglise laenude mугanemist ja kaitsnud magistritöö teemal „Inglise laenud ja mõjutused 20. sajandi eesti keele sõnavaras“. Magistritöö põhjal on ilmunud 2003. aastal Keeles ja Kirjanduses artikkel „Inglise laenud sajandivahetuse eesti keeles“. Leemets on kirjeldanud ka tsitaatsõnade esinemist õigekeelsussõnaraamatutes (ta on ise olnud ÕSide toimetaja) ja täheldanud, et paljude sõnade asemel soovitatakse kasutada eestikeelset vastet (2003: 573). Lisaks on

³ Esiletõst on autorilt.

Leemetsalt ilmunud artikkel „Tsitaatsõnad“ (2017), mis annab ülevaate tsitaatsõnade vormistusest, käänamisest, hääldamisest ja võõrnime analoogiast ning võõrsõnade mugandamisest. Laensõnade kohanemist on uurinud ka Kati Pedaja oma magistritöös (2006) „Uute laensõnade kohanemine eesti keele morfoloogilise süsteemiga“. Selles uurimuses on fookus viimase kümnendi jooksul eesti keelde tulnud 652 laensõna muganemisel morfoloogilise süsteemiga.

Tsitaatsõnade hääldust on uurinud Tiina Paet teadusmagistritöös „Tsitaatsõnade häälduse esitus „Võõrsõnade leksikonis““ (2010). Töö annab põhjaliku ülevaate tsitaatsõnade olemusest ja häälduste eripäradest. Lisaks on uuritud tsitaatsõnade esinemist soome, inglise, saksa ja prantsuse sõnaraamatutes. Töö fookus on tsitaatsõna mõiste ja vormistusnõuete kujunemisel ning tsitaatsõnade tegeliku häälduse selgitamisel.

Tsitaatsõnade vormistust on uurinud Kertu Kirjasto bakalaureusetöös „Inglise keele sõnavara mõjud tõlkeajakirjanduses“ osana, milles ta toob välja 23 tsitaatsõna vormistuse, mis esinesid töös kasutatud ajakirjandustekstides. Selgus, et enamasti ei kasutatud kursiivi ega liitsõnade puhul sidekriipsu, tsitaatsõnu kirjutati nagu võõrsõnu. (Kirjasto 2013: 28–30)

2. METOODIKA

2.1. Uurimisküsimused

Kuna tsitaatsõnade vormistuseelistusi ei ole eesti keeles varem empiiriliselt uuritud, siis soovisin selgitada, millised on keelekasutajate eelistused tsitaatsõnade kirjalikul vormistusel tegelikus kasutuses ja mida peetakse seejuures probleemiks. Selleks olen püstitanud järgmised detailsemad uurimisküsimused:

1. Millist tsitaatsõna vormistust eelistab keelekasutaja, kas:
 - a) tsitaatsõna kirjutada püstkirjas, ülakomaga muutelõppe eraldades ja liitsõnade moodustamisel sidekriipsu kasutades ehk jätkata nii nagu praegu;
 - b) tsitaatsõna kirjutada kursiivis, kuid kaotada ülakoma nõue (kui vorm võimaldab) muutevormide ja sidekriipsu nõue liitsõnade moodustamisel;
 - c) kõik praegused tsitaatsõna vormistusnõuded kaotada, st kirjutada püstkirjas ning ülakomata (kui vorm võimaldab) muutevormide ja liitsõnade moodustamisel sidekriipsuga?
2. Kas ja kuidas seisukohad ning probleemkohad varieeruvad vanuseti?
3. Mis tekitab keelekasutajale probleeme tsitaatsõnade vormistamisel:
 - a) eristamine tekstis;
 - b) käändelõpu lisamine;
 - c) liitsõna vormistamine?
4. Kas vastanute valikud on järjepidevad?

Püstitasin järgmised tööhüpoteesid:

Tööhüpotees 1: vanemate keelekasutajate valikud on reeglikohasemad kui nooremate keelekasutajate valikud.

Tööhüpotees 2: liitsõnade puhul eelistatakse praegustele vormistusnõuetele vastavat varianti.

Esimese hüpoteesi aluseks on üldlevinud seisukoht, et keelekasutus on muutunud põlvkondade vahetudes vähem reegleid järgivaks. Teise hüpoteesi aluseks on eeldus, et keelekasutajale tundub liitsõna mittereeglikohane vormistus võõras või vale.

2.2. Meetodi valik ja kirjeldus

Keeleteaduse meetodite hulka kuuluvad osalev ja loomulik jälgimine ehk vaatlus, introspektsioon ehk uurija enda keelekasutuse jälgimine, küsitlused ning testid (Karlsson 2002). Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) arenedes on avardunud võimalused teha korpusanalüüse, üha enam on kasutusel ka katselised ehk eksperimentaalsed meetodid, nt moodustuskaste, klassifitseerimiskatse ja vastuvõetavuse hindamise katse. Korpusanalüüs võimaldab uurida loomulikke keeleandmeid: sellega saab uurida žanreid ja registreid, mida on keerulisem uurida katsemeetoditega. Lisaks saab korpuse põhjal läbi töötada rohkem andmeid kui ühegi teise katselise meetodiga. Katseliste meetodite eelis on see, et need aitavad uurida keelenähtusi, mida korpusest pole võimalik leida. (Gilquin, Gries 2009: 8–9) Tähtsaks peetakse seda, et katsemeetoditega saab kontrollida keele protsessimist ja faktorite mõju uuritavatele keelenähtustele (Klavan jt 2013: 20).

Et uurida tsitaatsõnade vormistuse eelistusi, valisin keeleteaduslike meetodite seast sunnitud valiku katse, mis on oma olemuselt moodustuskatse (Klavan jt 2013: 23), sest see näitab tegelikku kasutusolukorda (Arppe, Järvikivi 2007: 150–151). „Katseisikute ülesandeks on teha valik uurija poolt etteantud alternatiivide hulgast. Seda liiki katse puhul on oluliseks mõttekohaks, milliseid vastusevariante katsesse panna – kompromiss tuleks leida selle vahel, et katseisikul oleks piisavalt vabadust teha sobiv valik, samal ajal kindlustades, et valikud, mis katses esinevad, annaksid uurijale piisaval hulgal vajalikke andmeid uuritava keelenähtuse kohta.“ (Klavan jt 2013: 23–24) Katse tähendab uurimisprotseduuri, mis teostatakse kontrollitud tingimustes, aga veebiküsitluse abil tehtud katse puhul ei ole võimalik katse sooritamistingimusi täielikult kontrollida. Katse sooritaja täidab katses ettenähtud ülesandeid iseseisvalt endale sobival ajal ning pole teada, kas ta konsulteerib kellegagi või otsib oma valikute jaoks abi allikatest (nt õigekeelsuskäsiraamatud).

2.3. Katsematerjali valik ja veebiankeedi vorm

Katses ja küsitluses kasutatud testainestik pärineb Eesti Keele Instituudi kinnisest andmebaasist. Andmebaasist on valitud 12 tsitaatsõna: *bitcoin*, *shake*, *bowling*, *mozzarella*, *discgolf*, *cappuccino*, *croissant*, *start-up*, *jackpot*, *copyright*, *aftershave*, *podcast*. Sõnu on kolmest valdkonnast: toit/jook, vaba aeg ja majandus/IKT. Sõnavalik põhineb esiteks keelenõu küsimustel, st nende valdkondade sõnade kohta on sageli keelenõu küsitud ja teiseks uurija enda huvil. Küsitluses kasutatud tsitaatsõnade vormistamise kohta on keelenõuandest küsitud perioodil 2017–2021. Andmebaas peegeldab hästi keelekasutaja tegelikke probleeme ja on seetõttu tänuväärne uurimismaterjal.

Katse jaoks koostas iga tsitaatsõnaga kaks eri katselauset. Eri lausetüüpide (sh küsi- ja hüüdlause) kasutamine andis võimaluse vastajal näha tsitaatsõna loomuliku keelekasutuse lähedases olukorras. Igas veebiankeedi valikuvoorus oli kaks sisult sama lauset (a), aga ühes lauses oli tsitaatsõna vormistatud kehtiva reegli järgi (nt *cappuccino*'t) ja teises oli tsitaatsõna vormistatud vastavalt uurimisküsimustele (nt *cappuccinot* või *cappuccinot*). Et mõõta vastajate järjepidevust vastamisel, oli ankeedis sama tsitaatsõnaga veel üks paar erineva sisuga (ja mõnikord ka eri tüüpi) lauset (b), nt

a) Palun kaks *cappuccino*'t.

b) Kuidas valmistada *cappuccinot*?

Palun kaks *cappuccinot*.

Kuidas valmistada *cappuccino*'t?

Veebiankeeti jäi 24 katselausete paari, mis osutus optimaalseks (vt ka testi sisereliaabluse kohta ptk 2.4.4), et kontrollida vastaja eelistuste järjepidevust ja mitte vastaja tähelepanu üle koormata. Et saada parem ülevaade katsealuste teadmistest tsitaatsõna vormistuse kohta, oli lisatud kaks arvamusküsimust: kas Sa tead, millised on võõrkeelse sõna (tsitaatsõna) vormistusnõuded? Mis tekitab raskusi võõrkeelse sõna (tsitaatsõna) kirjutamisel (valikud: eristamine tekstis (nt kursiiviga), käändelõpu lisamine (nt *ciabatta*'t), liitsõna vormistamine (nt *buffet*-lõuna), võõrkeelse sõna (tsitaatsõna)

vormistamine ei ole keeruline, muu)? Katseisik sai vajadusel lisada täpsustava kommentaari ja valida ka mitu põhjust. Lisaks kogusin katsealuste kohta sotsiaaldemograafilisi andmeid: kodukeel (eesti keel, vene keel, inglise keel või muu), haridus (põhi-, kesk-, kutse-, kõrgharidus või muu), sotsiaalne seisund, põhitegevusala, sugu (mees, naine, muu) ja sünniaeg (vt lisa 1). Uurimisainestikku analüüsisin kvantitatiivselt.

2.4. Uurimiskäik

2.4.1. Uurimisinstrument: katse veebiankeedi vormis

Veebiankeedi eelkatse koostamist alustasin 20. novembril 2021 LimeSurvey keskkonnas. Minu eesmärk oli kontrollida, kui kaua vastamine aega võtab, kas küsimustest saadakse aru, kas tekib probleeme küsimustiku täitmisel ja kas vastusest joonistub välja analüüsiks piisav materjal. Ettevalmistusena koostas tsitaatsõnade vormistust puudutavad küsimused ja küsimused katseisikute tausta kohta (vt lähemalt ptk 2.3). Kõige tähtsam oli paika saada testlaused, et need oleksid loomulikud ja erinevaid elulisi olukordi väljendavad. Selle jaoks otsisin meediatekstidest tsitaatsõnu, et näha, millistes lausetes neid esineb. Muutsin sõnastust ja lausetüüpi mitu korda. Testimise jaoks lisasin ankeedi lõppu tagasisidevälja palvega „Palun anna tagasisidet küsimustiku sisu ja vormi kohta“. Veebiankeedi kirjalikus tagasisides anti: „Arusaadav ja selge“, „Väga lahe“, „Huvitav“ ja mõned positiivsed sõnad veel. Suuliselt sain tuttavatelt ja juhendajatelt tagasisideks, et ankeet on liiga mahukas, mis tähendas, et näitelause arvu tuli vähendada. Samuti otsustasin tagasiside põhjal, et igas küsimuses võiks olla üks praeguse reegli järgi korrektne vorm. Eelkatse jaoks tegin ankeedist koopia LimeSurvey keskkonnas. Eelkatse toimus 15. detsembrist 2021 kuni 4. jaanuarini 2022 ja selles osales 21 inimest.

Pärast eelkatset panin kokku kasutajauuringu veebiankeedi lõpliku versiooni LimeSurvey keskkonnas (vt lisa 1), milles olid a- ja b-tüüpi küsimused (vt lähemalt ptk 2.3), millega mõõdeti kahte tüüpi näitajaid (eelistust ja järjepidevust). Ankeeti jagasin oma Facebooki

avalikul seinal koos palvega küsitlust täita ja jagada. Ma ei seadnud valimile konkreetseid tingimusi, mis tähendas, et kõik inimesed võisid ankeeti täita. Kõigil vastanutel oli vaba vastamisaeg ja kõik küsimused olid kohustuslikud. Andmeid kogusin 31. jaanuarist 2022 kuni 13. märtsini 2022.

Ka lõpliku veebiankeedi jagamisel anti tagasisidet ja kommenteeriti nii Facebooki seinal kui ka kirjutati Messengeri. Näiteks sain kommentaare: „Testitakse pigem inimese järjepidevust, et millal ta murdub. Tunnistan ausalt, et mina murdusin kuskil poole peal, sest tean, et ei ole ka ise enamasti korrektne. Võiks olla ehk natuke mitmekülgsem, kiiresti läks rutiinseks ja tekkis kiuslik trots vastuseid varieerida“; „.. seal on valik „Mis on sinu kodukeel või -keeled“ ja nõutakse, et valiksid “ühe alljärgnevatest“, võimalust märkida „kodukeeled see ja too“ sel lehel ei ole, nii et kui vastata „eesti keel“ lootuses, et järgmisel lehel tuleb ka järgmine võimalus, siis peab pettuma ja „tagasi“ nuppu ka ei ole“.

Need kommentaarid näitavad, mis on peamised veebiküsitluse probleemid: vastajate tähelepanu hoidmine ja optimaalse hulga vastusevariantide leidmine. Mitmed vastajad küsisid ka, et millal ja kust saab õigeid vastuseid näha.

2.4.2. Valim

Algne valimiplaan oli minimaalselt 100 ja maksimaalselt 300 vastajat. Veebiankeedi avasid vastamiseks 192 inimest, kellest selle lõpuni täitsid 126, mis on uuringu lõplik valim, mille põhjal esitatakse tulemused ja järeldused. Kuna valim ei ole tõenäosuslik, ei saa selle põhjal tulemusi laiendada kõigile eesti keele kasutajatele. Vastamismäära veebiküsitluse põhjal ei saa arvutada, sest pole teada, kui paljude inimesteni ankeedi link jõudis. Veebiankeedi täitmise protsessi tagantjärele seirates võib öelda, et suure osa (26) katseisikute tähelepanu katkes juba enne 8. küsimust.

Vastajate seas domineerisid naised: vastanutest oli 103 naist ja 22 meest ning üks vastaja määratles oma soona „muu“. Sünniaasta mediaan on 1980, mille järgi jagasin vastajad

kahte rühma: vanemad (sündinud aastail 1950–1980) ja nooremad (sündinud aastail 1981–2004). Vanim vastaja on sündinud 1950. aastal ja noorim vastaja 2004. aastal.

Tabel 1. Tegelik valim vanuserühmade ja soo lõikes

Sugu ja vanuserühmad	Mees	Muu	Naine	Kokku
N/A	1	-	14	15
Nooremad	11	-	45	56
Vanemad	10	1	44	55
Kokku	22	1	103	126

N/A – sünniaastaks on märgitud ankeedi vaikimisi väärtus „2022“.

2.4.3. Andmetöötlus

Andmeanalüüsiks eksportisin LimeSurvey andmestiku Microsoft Exceli (edaspidi MS Excel) formaadis, mis võimaldas ainetikku töötlemata hakata. Kuna osa vastajaid oli jätnud ankeedi pooleli, siis tuli sorteerida nende katseisikute andmed, kes vastasid kõigile küsimustele. Katse eesmärke silmas pidades tuli mõõta ka eelistuste järjepidevust ja koguda sotsiaaldemograafilisi taustaandmeid, mille lõikes eelistusi analüüsida. Et kontrollida tööhüpoteesi (vanemate keelekasutajate valikud on reeglikohasemad kui nooremate keelekasutajate) tuli sünniaja põhjal moodustada uus, vanuserühma tunnus väärtustega: nooremad ja vanemad (vt alapeatükki 2.4.2). Selleks, et kontrollida testi sisereliaablust ja uurida vastajate eelistuste järjepidevust, kodeerisin olemasolevad väärtused (katselaused) ümber väärtuseks 1 (reeglikohane eelistus) ja 0 (mittereeglikohane eelistus) ja summeerisin reeglikohased valikud. Uusi binaarseid tunnuseid kasutasin rühmade keskmiste näitajate arvutamisel ja eelistuste järjepidevuse mõõtmisel.

2.4.4. Analüüsimeetod

Kasutusuuringu ümberkodeeritud andmestikku analüüsin peamiselt deskriptiivselt. Kõigepealt arvutasin välja MS Exceli analüüsivahenditega sagedused ja jaotused (vt lisa 2), mille järgi sai analüüsida katseisikute eelistusi konkreetsete katselausete osas. Selleks, et hinnata reeglikohaste valikute erinevusi vanuserühmade lõikes, arvutasin MS Exceli abil aritmeetilised keskmised ja võrreldi neid rühmade lõikes. Selleks kasutasin t-testi, millega võrdlesin reeglikohaste eelistuste keskmisi väärtusi nooremate ja vanemate lõikes. T-test teeb kindlaks, kas vanuserühmade sisemine väärtuste hajuvus on seletatav kõigi vastajate vastuste väärtuste üldise hajuvusega või on vanuserühmade vahel statistiliselt olulised ($p \leq 0,05$) erinevused (Rootalu 2014). Viimaks, et kontrollida katse mõõtmistäpsust ja mõõtmiste järjekindlust (kas test mõõdab ühte ja sama nähtust), arvutasin MS Exceli vahenditega testlausete väärtuste sisereliaabluse kordaja Cronbachi alfa, mille väärtus jääb 0 ja 1 vahele. Mida lähemal on kordaja väärtus 1-le, seda järjekindlamalt katse mõõdab antud nähtust. Cronbachi alfa kõrge väärtus ($\alpha=0,93$) näitab, et tegemist on usaldusväärse katsega. (Vt ka Rämmer 2014)

3. TULEMUSED

3.1. Tsitaatsõnade vormistusvalikud üldiselt

Katseisikute valikud tsitaatsõnade vormistusel võib kasutusülevaate tulemuste põhjal jagada üldjoontes kaheks: tsitaatsõna vormistusnõuetega kooskõlas olev eelistus ja nõuetele mittevastava vormistuse eelistus.

Reeglikohast tsitaatsõna vormistust eelistati lausete puhul (vt näitelauseid ja vormistusvalikuid lisast), kus olid sõnad, nagu *aftershave*-komplekt, banaani-*shake*, šokolaadi-*shake*, *copyright* ja *start-up*. Esimeses näitelause eelistas reeglikohast valikut liitsõna *aftershave*'i-komplekti puhul 88,1% ja teises näitelause *aftershave*'i-komplekti 85,71% (vt tabelit 2). Analüüs näitab selgelt, et nende lausete ja sõnade puhul eelistatakse reeglikohast vormistust. Liitsõna banaani-*shake*'i eelistas 92% ja teise katselause liitsõna šokolaadi-*shake*'i eelistas 85,71% katseisikutest. Erandina eelistati vormistusnõuetele mittevastavat liitsõna *discgolfi*-rada, seda eelistas 82,5%. Reeglikohastest variantidest valiti veel eelistuseks *start-up* ja *copyright*. *Start-up* reeglikohast vormistust eelistas esimeses näitelause 61,9% ja teises näitelause 63,4%, mis näitab, et selle sõna puhul oli vastanute valik peaaegu sama. Tsitaatsõna *copyright* puhul eelistati reeglikohast varianti 62,7%.

Tabel 2. Tsitaatsõna *aftershave* vormistusvalikute eelistuste sagedused ja jaotused

Näitelauseid	N	%
Ära kingi mehele aftershavei-komplekti.	15	11,9
Ära kingi mehele <i>aftershave</i> 'i-komplekti.	111	88,1
<i>Aftershavei</i> -komplektid on allahindlusega.	18	14,0
<i>Aftershave</i> 'i-komplektid on allahindlusega.	108	86,0

Liitsõnade vormistusvalikute põhjal võib järeldada, et teised pakutud vormistuvallikud on katseisikutele võõrad, sest käändelõpu liitumine mittehäälduvale vokaalile, näiteks *shakei*, mis on kirjpildis harjumatu ja ilmselt võib tekitada segadust nii vormistamisel kui ka hääldamisel. Liitsõna, nagu *discgolf*-i-rada lõpeb konsonandiga, mistõttu võib eeldada, miks selle liitsõna puhul ei eelistatud reeglikohast varianti, vaid eelistati varianti *discgolfi*-rada. Ka teises näitelause eelistati ülakomata käändelõpu vormistust.

Mittereeglikohast tsitaatsõna vormistust eelistati järgmiste tsitaatsõnade puhul: *podcast*, *jackpot*, *discgolf*, *bitcoin*, *bowling*, *mozzarella*, *croissant* ja *cappuccino*. See tähendab, et 12 tsitaatsõnast eelistati 8 puhul vormistusnõuetele mittevastavat varianti. Püstkirjas käändelõputa varianti eelistati järgmistel sõnadel: *jackpot*, *bitcoin* ja *podcast* (näitelause: investeerimise podcaste tasub alati kuulata). Püstkirjas vormistusvalikut eelistas tsitaatsõna *podcast* puhul 76,1% ja püstkirjas varianti *jackpot* eelistas 72,2%. Tsitaatsõna *bitcoin* analüüsitulemust tuleb esile tõsta, sest reeglikohane ja mittereeglikohane variant olid esimeses lausepaaris peaaegu võrdselt eelistatud (50,8% ja 49,2%), aga enim eelistati siiski teise lausepaari püstkirjas ning ülakomata varianti (68,2%) (vt tabelit 3).

Tabel 3. Tsitaatsõna *bitcoin* vormistusvalikute eelistused sagedused ja jaotused

Näitelause	N	%
LHVs on võimalik osta <i>bitcoini</i> .	64	50,8
LHVs on võimalik osta <i>bitcoin</i> 'i.	62	49,2
<i>Bitcoin</i> 'i ei soovitata investeerida algajal investoril.	40	32,0
Bitcoini ei soovitata investeerida algajal investoril.	86	68,0

Tsitaatsõnade *bowling*, *mozzarella*, *croissant* ja *cappuccino* puhul oli eelistatuim variant kaldkirjas ning käändelõpu lisamine ülakomata. Varianti *bowlingut* eelistas 84,1%,

mozzarellaga 84,9%, *croissante* 77,7% ja *cappuccinot* 87,3%. Võib ainult oletada, et põhjus, miks valiti kaldkirjas ülakomata variant, on selles, et need sõnad ei ole siiski täielikult mугanenud.

Kasutusuuringu tulemused näitasid, et teine tööhüpotees kehtib: liitsõnade puhul (nt *aftershave*-komplekt) eelistatakse praegustele vormistusnõuetele vastavat varianti. Lisaks näitavad tulemused, et üldine eelistus on tsitaatsõna vormistada kaldkirjas ja käänata ülakomata (nt *mozzarellat*). Üksikute sõnade puhul eelistati ka praegustele vormistusnõuetele vastavat varianti (nt *start-up* ja *copyright*) ning mõnede sõnade puhul, nagu *podcast*, *jackpot* ja *bitcoin*, eelistati püstkirjas ning ilma ülakomata kändelise vormi kirjutamist.

3.2. Tsitaatsõnade vormistusvalikute eelistused vanuserühmiti ja vastajate eelistuste järjepidevus

Töö üks uurimisküsimus on: kas ja kuidas seisukohad varieeruvad vanuseti. Selle uurimiseks püstitasin hüpoteesi, et vanemate keelekasutajate valikud on reeglikohasemad kui nooremate keelekasutajate omad. Nullhüpoteesi kohaselt on rühmade valikud sarnased. Selleks, et vastata uurimisküsimusele ja testida hüpoteesi, tegin MS Exceli vahendeid kasutades vanuserühmade vormistusvalikute võrdlemiseks t-testi. Alljärgnevas tabelis 4 on näha analüüsi tulemused. Testi tulemus näitas, et kuigi keskmiste näitajate põhjal tunduvad vanemate ja nooremate valikud erinevad olevat, siis hajuvusnäitajate järgi statistiliselt olulisi erinevusi vanema ($M = 11,00$; $SD = 39,56$; $n = 55$) ja noorema vanuserühma ($M = 9,05$; $SD = 38,20$; $n = 56$) vahel pole (vt tabelit 4). T-statistiku väärtus ($t(109) = 1,64$; $p = 0,05$), jääb alla kriitilise väärtuse, mistõttu ei saa nullhüpoteesi kummutada, st puudub alus väita, et vanema ja noorema vanuserühma valikud on erinevad. Teisiti öelduna, noorematel vastajatel ei ole rohkem reeglitele mittevastavaid ja vanematel rohkem reeglitele vastavaid eelistusi, nagu olin eeldanud tööhüpoteesis.

Tabel 4. T-testi tulemused (väljavõte MS Excelist)

Näitajad	nooremad	vanemad
Keskmine (M)	9,05	11,00
Dispersioon (SD)	38,20	39,56
Vaatluste arv	56	55
Ühine dispersioon	38,87	
Hüpoteetiline keskmiste vaheline erinevus	0	
df=vabadusastmete arv (n-1)	109	
T-statistiku väärtus	1,64	
P(T<=t) ühepoolsele hüpoteesile vastav p väärtus	0,05	
ühepoolsele hüpoteesile vastav kriitiline t-statistiku väärtus	1,65	
kahepoolsele hüpoteesile vastav p väärtus	0,10	
kahepoolsele hüpoteesile vastav kriitiline t-statistiku väärtus	1,98	

T-testile lisaks vaatasin valikuid lausete kaupa. Valisin neli eri vormistusvalikutega lauset ja vaatasin nooremate ning vanemate eelistusi ühe vormistusvaliku osas. Ka lausekaupa vaatlus näitas, et tööhüpotees ei pea paika, sest vanemad on valinud näiteks tsitaatsõna *cappuccino* vormistusvalikutest vormistusnõuetele mittevastava variandi ehk käändelõpp on ülakomata ja sama on valinud ka nooremad (vt tabelit 5). Tulemus tõestab, et nooremate ja vanemate vormistusvalikute eelistused ei erine.

Tabel 5. Tsitaatsõnade vormistusvalikute sagedused vanuserühmiti

Näitelause	Vanemad	Nooremad
Kuidas valmistada <i>cappuccinot</i> ?	48	49
Ära kingi mehele <i>aftershave</i> 'i-komplekti.	50	48
Jackpoti loosimine toimus eelmisel neljapäeval.	38	43
Krõbe pitsa <i>mozzarella</i> 'ga.	10	7

Vastajate järjepidevust tuli kontrollida selleks, et veenduda, kas vastanu valib juhuslikult või on tal kindel eelistus. Maksimaalne tulemus vormistusnõuetele vastava variandi valimisel oli 24 (valiku väärtus 1) ja reeglile mittevastava variandi valimisel oli maksimaalne tulemus 0 (valiku väärtus 0). Järjepidevuse väärtuste summa mediaaniks tuli 8. Kõigepealt selgus analüüsides, kinnituseks ka eelmistele tulemustele, et eelistatakse vormistusnõuetele mittevastavat varianti: 126st 92 (73%) vastanu tulemus oli vähem kui 12. Vormistusnõuetele vastavate tsitaatsõnade eelistuse järjepidevus oli 13 (10,3%) vastanul ehk reeglikohaste eelistuste summa oli üle 20 (k.a 20). Tähelepanu tuleb juhtida maksimaalsetele tulemustele: kaheksa vastanu (6,3%) summa oli 24 ja kolme vastanu (2,4%) summa oli 0. Nemad olid oma eelistuses kõige järjepidevamad. Kõige enim oli summaks 4 ja seda 19 vastajal (15,1%). See tähendab, et vastanu eelistas viiel korral vormistusnõuetele mittevastavat tsitaatsõna. Andmeid analüüsides selgus, et kõigi vastajate viis vormistusnõuetele vastavat eelistust oli sama: valiti liitsõnad *aftershave*-komplekt ja banaani- või šokolaadi-*shake*. Saab järeldada, et ka selle valikuga osas olid vastajad järjepidevad. 13–17 summa vahele jäi 12,6% vastanu tulemus.

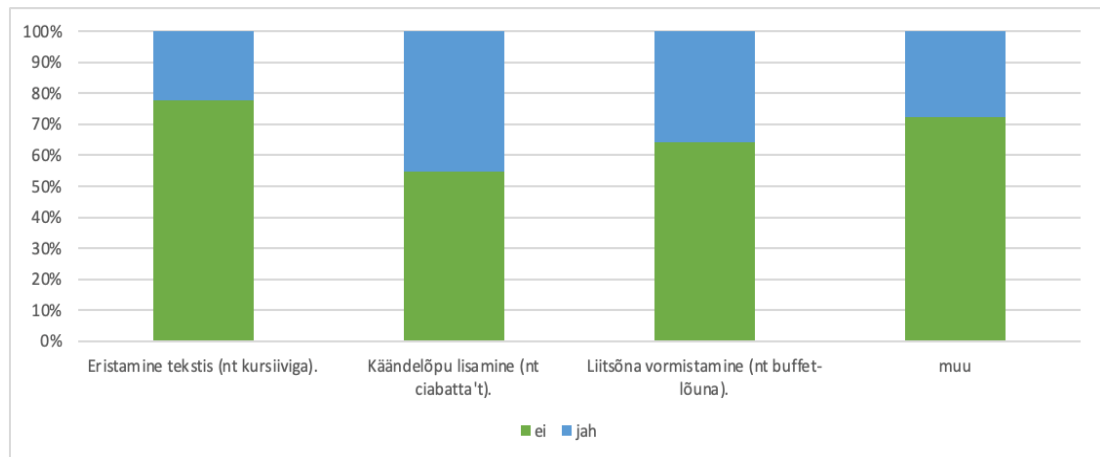
Analüüsist selgus, et tsitaatsõnade vormistusvalikud ei erinenud vanuserühmiti ehk vanemad (1950–1980 sündinud) ja nooremad (1981–2004 sündinud) vastajad eelistasid tehtud veebiküsitluse põhjal peamiselt samu tsitaatsõnade vormistusi. Lisaks võib järeldada, et üldiselt oldi valikute tegemisel järjepidevad.

3.3. Mis põhjustab tsitaatsõnade vormistamisel raskusi?

Töö viimane eesmärk oli uurida, mis põhjustab katseisikutele tsitaatsõnade vormistamisel raskusi ja selleks oli veebiankeedis eraldi küsimus koos kommenteerimisvõimalusega. Veebiankeedis oli ka küsimus „kas tead, mis on tsitaatsõna vormistamisnõuded?“, millele 57,9% vastas eitavalt.

22,2% vastanutest valis variandi, et eristamine tekstis (nt kursiiviga) on keeruline (joonis 1). Lisaks oli kommenteeritud, et keeruline on kursiivi eristada kirjalikust tekstis ja pole teada, millal on võõrsõna kohanenud eesti keele kirja- ja sõnastiku ning sellepärast ei saa aru, millal tuleb kursiivi kasutada. 44,4% vastanutest valis variandi, et raskusi põhjustab käändelõpu lisamine (nt *ciabatta*'t). Kirjutati, et ei teata, mis juhul ja kuhu tuleb ülakoma lisada. Üks vastaja kommenteeris, et paljud sõnad on justkui miganenud ja nende sõnade puhul tahaks lisada käändelõpu ülakomata. 35,7% valis variandi, et keeruline on liitsõna vormistamine (nt *buffet*-lõuna). Kommentaarideks oli lisatud, et liitsõna vormistamine on raske ja ei teata, millal peab olema sidekriips ning pigem kirjutatakse lahku. Teistest eristus kommentaar, et ei ole kunagi kasutanud ega tea, et võõrsõna võib omasõnaga „kokku panna“. Üks vastanu kommenteeris ka võimalust asendada võõrsõna omasõnaga. 27,7% valis võimaluse „muu“. 18 vastanut ei täpsustanud mitte midagi ja 17 oli täpsustuseks kommenteerinud, et kui reegleid teada, siis on lihtne ja üldiselt on koolist mõned reeglid meeles. Lisaks kommenteeriti, et mõned võõrkeelsed sõnad, mis on ammu kasutuses, sobivad eesti keele reeglitega, mistõttu vastanu neid ei erista enam tekstis kursiivi ja ülakomaga, näiteks tõi üks vastanu *mozzarella*. Sarnased kommentaarid olid

ka võõrsõnade kohanemise ning mугanemise kohta, näidetena toodi *mozzarella*, *cappuccino* ja *butiik*. Veel kirjutati, et raskusi valmistab muutuvate reeglite järgimine.

Joonis 1. Mis põhjustab tsitaatsõnade vormistamisel raskusi?

Vastustest selgus, et enim valmistavad raskust käändelõpu lisamine ja liitsõnade vormistamine ning vähem valmistab raskusi tekstis eristamine.

KOKKUVÕTE

Töös uurisin, millist tsitaatsõna vormistust eelistab keeletekasutaja eesti keeles ja mis tekitab raskusi tsitaatsõnade vormistamisel ning kas probleemkohad varieeruvad vanusesti.

Uurimisandmete kogumiseks koostasime LimeSurvey keskkonnas veebiankeedi, mis koosnes 32 küsimusest, millest 24 oli tsitaatsõnadega lausepaarid, millest tuli keeletekasutajal valida endale sobivam. Lisaks pidi keeletekasutaja vastama kahele tsitaatsõna vormistust puudutavale küsimusele ja kuuele vastaja sotsiaaldemograafilist tausta kirjeldavale küsimusele. Analüüsis kasutasime nendest kuuest näitajast ainult vanust. Kasutusuuringus osales kokku 192 inimest, kuid analüüsiks kasutasime 126 ankeedi lõpuni täitnud inimese vastust. Osa andmeid (näite/katselauseid) kodeerisime ümber, osa rühmitasime uueks näitajaks (vanuserühm). Andmeid analüüsisime peamiselt kvantitatiivselt.

Töö piiratud mahu tõttu keskendusime tsitaatsõnade vormistusvalikutele, vastajate eelistuste varieerumisele ja keeletekasutaja järjepidevusele. Andmestiku analüüsist selgus, et keeletekasutaja eelistab tsitaatsõna käänamisel üldiselt kaldkirjas ja ülakomata varianti (nt *mozzarellat*). Liitsõnade puhul, nagu *aftershave*-komplekt või banaani-*shake*, eelistas keeletekasutaja reeglikohast vormistust (nt *aftershave*'i-komplekti). Esimest tööhüpoteesi ei õnnestunud tõestada, seega pole alust arvata, et nooremad vastanud eelistavad reeglitele mittevastavat tsitaatsõnavormistust. Teist tööhüpoteesi õnnestus tõestada: liitsõnade vormistamiseks eelistatakse praegu kehtivaid reegleid. Töös kasutatud liitsõnade reeglikohast vormistust eelistas vähemalt 86% vastanuist. Erandiks oli sõna liitsõna *discgolf*'i-rada, mille mittereeglikohast varianti eelistati 82,5%.

Enim valmistab raskusi käändelõpu lisamine ja liitsõnade vormistamine. Keeletekasutajad kommenteerisid, et ei tea, mis juhul ja kuhu tuleb ülakoma lisada ning liitsõna vormistamine sidekriipsuga on harjumatu.

Veebiankeediga mõõtsin vastaja järjepidevust eelistuste tegemisel. Enamik vastajaid valis nii reeglile vastavaid lauseid kui ka lauseid, mis ei ole reeglina kooskõlas. Üksikud vastajad olid oma vastustes 100% järjepidevad, st eelistasid alati reeglikohast või alati mittereeglikohast varianti.

Andmeid kogusin ka katseisikute kodukeele, sotsiaalse seisundi, põhitegevusala ja hariduse ning soo kohta, kuid see analüüs ei mahtunud bakalaureusetöösse piiratud mahu tõttu. Edaspidi saaks võrrelda näiteks naiste ja meeste või eri haridustasemega inimeste valikuid. Plaanin tsitaatsõnade vormistuse uurimisega jätkata oma magistritöös.

Kasutatud kirjandus

Aavik, Johannes 2005. 20 Euroopa keelt. Toim. Helgi Vihma. Tallinn: Johannes Aaviku Selts.

Alegsaonline; <https://et.alegsonline.com/art/22998>. Vaadatud 01.04.2022.

Amb; <https://amb.ee/meist/>. Vaadatud 01.04.2022.

Bestvendor; <https://bestvendor.ee/toode/bi-es-porto-di-capri-komplekt-after-shave-100mldeodorant-150ml/>. Vaadatud 01.04.2022.

Discgolf; <https://discgolf.ee/blogs/news/saage-tuttavaks-uued-naod-eesti-discgolfimaastikul>. Vaadatud 01.04.2022.

EKI ühendsõnastik 2022. Koost. ja toim. Indrek Hein, Jelena Kallas, Olga Kiisla, Kristina Koppel, Margit Langemets, Tiina Leemets, Maia Melts, Sirje Mäearu, Tiina Paet, Peeter Päll, Maire Raadik, Mai Tiits, Katrin Tsepelina, Maria Tuulik, Udo Uiibo, Tiia Valdre, Ülle Viks. Eesti Keele Instituut, Sõnaveeb; <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/booling/1>. Vaadatud 31.05.2022.

EKK= Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2020. Eesti keele käsiraamat. Tallinn: AS Pakett trükikoda.

EÕK = Eesti õigekeelsuskäsiraamat 2019. Toim. Maire Raadik. Koost. Maire Raadik, Peeter Päll, Tiina Leemets, Argo Mund, Sirje Mäearu. Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Fazer; <https://www.frozen.fazer.ee/kategooria/magusad/v-icroissant>. Vaadatud 1.04.2022.

Gilquin, Gaëtanelle, Stefan Th. Gries 2009. Corpora and experimental methods: a state-of-the-art review. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory* 5, 1, 8–9.

Jõgi, Aino 2014. Inglise päritolu sõnad eesti keeles. Koost. ja toim. Urmas Sutrop, toim. Tiina Paet. (= Töid antropoloogilise ja etnolingvistika vallast 9.) Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Kalnova, Olga 2016. Проблемы заимствования: варианты новых иноязычных слов в русском языке;

https://www.researchgate.net/publication/317118087_Problemy_zaimstvovania_variant_y_novyh_inoazychnyh_slov_v_russkom_azyke.

Karlsson, Fred 2012. Üldkeeleteadus. Ilmunud Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Keelnõuvakk; <http://keeleabi.eki.ee/index.php?leht=4&act=1&otsi=skannima>.

Vaadatud 26.03.2022.

Kielitoimiston ohjepankki; <https://www.kotus.fi/>. Vaadatud 30.03.2022.

Kindlam, Ester 1976. Meie igapäevane keel. Tema hoolet ja seadet. Tallinn: Valgus

Klavan jt = Klavan, Jane, Ann Veismann, Anni Jürine 2013. Katselised meetodid tähenduseuurimisel;

<http://ojs.utlib.ee/index.php/jeful/article/view/jeful.2013.4.1.02/10203>

Kohvisemu; <https://www.kohvisemu.ee/blog/cappuccino/>. Vaadatud 01.04.2022.

Kolehmainen, Taru 2014. Kielenhuollon juurilla. Helsingi: Hansaprint OÜ; https://kaino.kotus.fi/www/verkojulkaisut/julk41/Kielenhuollon_juurilla.pdf.

Laks, Liina 2017. Kuidas osta krüptoraha. – Äripäev. Börsiuudised 12. detsember; <https://www.aripaev.ee/borsiuudised/2017/12/11/kuidas-osta-krüptoraha>. Vaadatud 06.04.2022.

Langemets, Margit, Peeter Päll 2021. Muutuv ÕS. – Sirp; <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/varamu/muutuv-os/>. Vaadatud 6.11.21.

Lcosmetics; <https://lcosmetics.ee/eriline-sari-vedelseep-banaan-520gr-12tk-kl-ee-mi-000077777.html>. Vaadatud 01.04.2022.

Leemets, Tiina 2003. Inglise laenud sajandivahetuse eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 8, 571–584.

Leemets, Tiina 2004. Mullivann, peenema nimega *jaccusi*. – Keelenõuanne soovitab 3. Koost. ja toim. Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 55–61.

Leemets, Tiina 2017. Tsitaatsõnad- – Õiguskeel 2;
file:///C:/Users/kasutaja/Downloads/Tiina%20Leemets.%20Tsitaats%C3%B5nad.pdf

Martola jt = Martola, Nina, Leila Mattfolk, Caroline Sandström 2014. Lånat och ärvt i svenskan; https://www-sprakbruk-fi.translate.google.com/lanat-och-arvt-i-svenskan?x_tr_sl=sv&x_tr_tl=et&x_tr_hl=et&x_tr_pto=sc. Vaadatud 26.03.2022.

Metsmägi jt, Iris Metsmägi, Meeli Sedrik, Sven-Erik Soosaar 2013. Eesti kirjakeele tüvevara päritolu arvudes. Keel ja Kirjandus, 5, 313–332.

Muuk, Elmar 1935. Inglispäraste võõrsõnade õigekirjutus. – Eesti Keel 1935, nr 4–6, lk 180–185; file:///C:/Users/admin/Downloads/eesti_keel_1935_04_06.pdf.

Myers-Scotton, Carol 2002. Contact linguistics. Bilingual encounters and grammatical outcomes. Oxford:Oxford University Press

Nami-Nami; https://nami-nami.ee/retsept/1366/praetud_mozzarella_1. Vaadatud 01.04.2022.

Nutz; <https://www.nutz.ee/jackpot-mangud>. Vaadatud 01.04.2022.

Paet, Tiina 2010. Tsitaatsõnade häälde esitus „Võõrsõnade leksikonis“. Magistritöö. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti keele osakonnas.

Paet, Tiina 2017. Võõrsõnade kuju fikseerumise põhijooni eesti keeles 1918–2018. https://kirj.ee/public/ESA/2017/esa_63_2017_139_165.pdf

Pedaja, Kati 2006. Kuidas uued laenud eesti keeles kohanevad? – Oma Keel nr 2.
https://kirj.ee/public/ESA/2017/esa_63_2017_139_165.pdf

Podcast; <https://podcast.ee/>. Vaadatud 01.04.2022.

Raadik, Maire 2000. Tsitaatsõnad. – Keelenõuanne soovitab 2;
<http://www.eki.ee/keeleabi/artiklid2/tsits.html>. Vaadatud 01.04.2022.

Raiet, Erich 1961. Inglise laensõnade kuju tänapäeva eesti kirjakeeles. – Keele ja Kirjanduse Instituudi uurimused VI. Eesti NSV Teaduste Akadeemia. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus; file:///C:/Users/admin/Downloads/raiet_voorsonade_1966.pdf

RobbyBobby; <https://robbybobby.ee/finantsjuhtimine/kuidas-kaib-start-upide-finantsjuhtimine-ja-raamatupidamine/>. Vaadatud 01.04.2022.

Rootalu, Kadri 2014. T-test; <https://samm.ut.ee/t-test>. Vaadatud 17.05.2022.

Rämmer, Andu 2014. Valiidsus ja reliaablus; <https://samm.ut.ee/valiidsus-ja-reliaablus>. Vaadatud 17.05.2022.

Scherling, Johannes 2013. Holistic loanword integration and loanword acceptance - A comparative study of anglicisms in German and Japanese; https://www.researchgate.net/publication/282357453_Holistic_loanword_integration_and_loanword_acceptance_A_comparative_study_of_anglicisms_in_German_and_Japanese. Vaadatud 19.03.2022.

Svenska Akademien. Frågelådan i svenska; https://www4.isof.se/cgi-bin/srfl/visasvar.py?sok=l%C3%A5nord&svar=76406&log_id=920718. Vaadatud 01.04.2022.

Verschuereen jt = Verschuereen, Jef, Jan-Ola Östman, Jan Blommaert 1995. Handbook of pragmatics;
https://www.researchgate.net/publication/286094946_Contact_linguistics. Vaadatud 19.03.2022

Vierassanat 1. Vierassanat: sitaattilainojen kirjoittaminen (eri kirjoitusjärjestelmistä lainatut sanat); <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/haku/sitaattilainat/ohje/505>.

Vaadatud 27.03.2022.

Vierassanat 2. Vierassanat: sitaattilainojen taivuttaminen (show'ta, intranetiin); <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/haku/sitaattilainat/luokka/1652/ohje/510>.

Vaadatud 27.03.2022.

Viikberg, Jüri 2014. Pilguheit saksa laensõnadele eesti keeles. – Oma Keel nr 1. https://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2014_1/OK_2014-1_01.pdf

Language user's survey: formatting unadapted foreign words in Estonian.

Summary

In this thesis, I investigated which written form of unadapted foreign words is preferred by language users in Estonian and what causes difficulties in formulating unadapted foreign words. In addition, I tried to find an answer to the question whether there are differences in preferences between older and younger language users. It is important to investigate this issue, because if language users do not follow the spelling rules for unadapted foreign words the orthography may not be up to date and should be brought closer to the actual language use.

To collect the data for the survey, I created an online test in LimeSurvey, which consisted of 32 questions, 24 of which were pairs of sentences with unadapted foreign words, from which the language user had to choose the most suitable to them. In addition, the language user had to answer two questions on the written format of the unadapted foreign word and six questions describing the socio-demographic background of the respondent. Of these six indicators, only age was used in the analysis. A total of 192 people took part in the usage survey, but for the analysis I used the responses of 126 people who completed the questionnaire. I recoded some of the data (sample/experiment sentences) and grouped some of the data into a new indicator (age group). I analysed the data mainly quantitatively, using descriptive statistics.

Analysis of the data revealed that language users generally prefer italicised variants and variants without inverted comma citation (e.g. *mozzarella*). In the case of compound words, such as *aftershave-komplekt* (Eng *aftershave set*) or *banaani-shake* (Eng *banana shake*), the user preferred the regular form. The first hypothesis, which assumed that older language users would make more choices based on orthographic rules than younger language users, could not be proven. Thus, there is no reason to believe that younger

speakers prefer irregular format in writing unadapted foreign words. The second hypothesis, which I assumed, would show a preference for unadapted foreign words that conform to current formatting requirements, was confirmed. Tested language users preferred unadapted foreign words that confirm to current formatting requirements at least 86%.

Lisa 1. Veebiankeet

Kasutussuuring

Hea keelekasutaja!

Keel uueneb pidevalt muu hulgas keelekontaktide ja inimeste muutuva eluviisi tõttu. Selleks et keelekorraldus saaks muutustega arvestada, tuleb uurida tegelikku keelekasutust. Koostasın küsimustiku, millele vastamiseks kulub umbes 10–15 minutit. Palun Sul kõigepealt valida kahest kuvatud variandist meeldivam ning seejärel vastata mõnele üldisele küsimusele.

Lauriina Targijainen

Tartu Ülikooli keeleteaduse üliõpilane

Selles küsimustikus on 32 küsimust.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- LHV-s on võimalik osta *bitcoini*.
- LHV-s on võimalik osta *bitcoin*'i.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Kes võitis selle nädala *jackpot*'i?
- Kes võitis selle nädala *jackpoti*?

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Ära kingi mehele aftershavei-komplekti.
- Ära kingi mehele *aftershave*'i-komplekti.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- *Podcastid* on huvitavad ja harivad.
- *Podcast*'id on huvitavad ja harivad.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Otsin ühe banaani-*shake*'i ja šokolaadi.
- Otsin ühe banaani banaani-*shake*i ja šokolaadi.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Kas tuled täna õhtul bowlingusse?
- Kas tuled täna õhtul *bowling*'usse?

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Värske salat tomati ja mozzarellaga.
- Värske salat tomati ja *mozzarella*'ga.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Teeme ise croissante!
- Teeme ise *croissant*'e!

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- *Copyright*'iga tuleb arvestada, kui kasutatakse kellegi teise pilte või teoseid.
- Copyrightiga tuleb arvestada, kui kasutatakse kellegi teise pilte või teoseid.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Iga aasta toimuvad suvised discgolfi meistrivõistlused.
- Iga aasta toimuvad suvised *discgolf*'i meistrivõistlused.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Palun kaks *cappuccino*'t.
- Palun kaks cappuccinot.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Teeme pidevalt koostööd *start-upidega*.
- Teeme pidevalt koostööd *start-up*'idega.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- *Bowlingut* saab mängida keskmisel rajal.
- *Bowling*'ut saab mängida keskmisel rajal.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Investeerimise podcaste tasub alati kuulata.
- Investeerimise *podcast*'e tasub alati kuulata.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Krõbe pitsa *mozzarella*'ga.
- Krõbe pitsa *mozzarellaga*.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Ta ei joo šokolaadi-*shakei*.
- Ta ei joo šokolaadi-*shake*'i.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Selles kohvikus müüakse *croissant*'e.
- Selles kohvikus müüakse *croissante*.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Kuidas valmistada *cappuccinot*?
- Kuidas valmistada *cappuccino*'t?

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- *Aftershavei*-komplektid on allahindlusega.
- *Aftershave*'i-komplektid on allahindlusega.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Paljud investorid lootsid *start-up*'idele.
- Paljud investorid lootsid start-upidele.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jackpoti loosimine toimus eelmisel neljapäeval.
- *Jackpot*'i loosimine toimus eelmisel neljapäeval.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- *Bitcoin*'i ei soovitata investeerida algajal investoril.
- Bitcoini ei soovitata investeerida algajal investoril.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- *Copyright*'iga seonduvad kontrollid on keerulised.
- *Copyrightiga* seonduvad kontrollid on keerulised.

Vali kahest variandist sobivam. *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Kuutsemäe *discgolf*'i-rada on tänasest avatud.
- Kuutsemäe *discgolfi*-rada on tänasest avatud.

Kas Sa tead, millised on võõrkeelse sõna (tsitaatsõna) vormistamisnõuded? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jah
- Ei

Mis tekitab raskusi võõrkeelse sõna (tsitaatsõna) kirjutamisel? Vajadusel kommenteeri. *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud:

((G01Q39.NAOK == 'Y'))

Kommenteerige ainult siis, kui te valite mõne vastuse.

Palun valige kõik, mis sobivad ja lisage kommentaar:

- Eristamine tekstis (nt kursiiviga).
- Käändelõpu lisamine (nt *ciabatta*'t).
- Liitsõna vormistamine (nt *buffet*-lõuna).
- Võõrkeelse sõna (tsitaatsõna) vormistamine ei ole keeruline.
- Muu:

Mis on Sinu kodukeel või kodukeeled? *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- eesti keel
- vene keel
- inglise keel
- Muu

Milline neist kirjeldab Sinu sotsiaalset seisundit kõige paremini? *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- töötan
- olen töötu
- olen kodune
- olen vanadus- või töövõimetuspensionär
- olen ajateenija
- olen lapsehoolduspuhkusel
- olen (üliõpilane)

Milline on Su põhitegevusala? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud:

((G01Q32.NAOK == 'AO01'))

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük
- Mäetööstus
- Töötlev tööstus
- Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine
- Veevarustus, jäätme- ja saastekäitlus
- Ehitus
- Hulgi- ja jaekaubandus ning mootorrataste remont
- Veondus ja laondus
- Info ja side
- Finants- ja kindlustustegevus
- Kinnisvaraalane tegevus
- Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus
- Haldus- ja abitegevused
- Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus
- Haridus
- Muud tegevused
- Kunst, meelelahutus ja vaba aeg
- Majutus ja toitlustus

Põhitegevus on selline tegevus, mis võtab suurema osa Su ajast või

on Su peamise sissetuleku allikas.

Sinu haridus: *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- kutseharidus
- kõrgharidus
- keskharidus
- põhiharidus
- Muu

Sinu sünniaeg:

Sisestage kuupäev:

Sinu sugu: *

Valige üks järgnevatest vastustest

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- naine
- mees
- Muu

Kulutatud aeg ei olnud asjata – aitäh Sulle!

Lisa 2. Koondtabel

	mees		naine		muu		KOKKU	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Näitleuse/ fraas								
LHVs on võimalik osta <i>bitcoin</i> .	13	59.09	50	48.08	1		64	50.79
LHVs on võimalik osta <i>bitcoin</i> 'i.	9	40.91	53	50.96			62	49.20
Kes võitis selle nädala <i>jackpot</i> 'i?	5	22.73	45	43.27			50	39.68
Kes võitis selle nädala <i>jackpoti</i> ?	17	77.27	58	55.77	1		76	60.31
Ära kingi mehele <i>aftershave</i> -komplekti.	4	18.18	11	10.58			15	11.90
Ära kingi mehele <i>aftershave</i> 'i-komplekti.	18	81.82	92	88.46	1		111	88.09
<i>Podcastid</i> on huvitavad ja harivad.	16	72.73	66	63.46	1		83	65.87
<i>Podcast</i> 'id on huvitavad ja harivad.	6	27.27	37	35.58			43	34.12
Otsin ühe banaani- <i>shake</i> 'i ja šokolaadi.	19	86.36	97	93.27			116	92.06
Otsin ühe banaani banaani- <i>shake</i> i ja šokolaadi.	3	13.64	6	5.77	1		10	7.93
Kas tuled täna õhtul <i>bowling</i> 'usse?	5	22.73	21	20.19			26	20.63
Kas tuled täna õhtul <i>bowling</i> usse?	17	77.27	82	78.85	1		100	79.36
Värske salat tomati ja mozzarella'ga.	16	72.73	83	79.81	1		100	79.4
Värske salat tomati ja <i>mozzarella</i> 'ga.	6	27.27	20	19.23			26	20.63
Teeme ise <i>croissant</i> el.	16	72.73	67	64.42	1		84	66.66
Teeme ise <i>croissant</i> 'ei	6	27.27	36	34.62			42	33.33
<i>Copyright</i> 'iga tuleb investada, kui kasutatakse kellegi teise pilte või teoseid.	12	54.55	67	64.42	1		79	62.7
<i>Copyright</i> iga tuleb investada, kui kasutatakse kellegi teise pilte või teoseid.	10	45.45	36	34.62	1		47	37.3
Iga aasta toimuvad suvised <i>discgolfi</i> meistrivõistlused.	16	72.73	80	76.92	1		97	76.98
Iga aasta toimuvad suvised <i>discgolf</i> 'i meistrivõistlused.	6	27.27	23	22.12			29	23.01
Palun kaks <i>cappuccino</i> 't.	6	27.27	21	20.19			27	21.42
Palun kaks <i>cappuccino</i> t.	16	72.73	82	78.85	1		99	78.57
Teeme pidevalt koostööd <i>start-up</i> idega.	12	54.55	35	33.65	1		48	38.09
Teeme pidevalt koostööd <i>start-up</i> 'idega.	10	45.45	68	65.38			78	61.90

Koondtabel jätkub.

Bowlingut saab mängida keskmisel rajal.	19	86.36	86	82.69	1	106	84,12
Bowling'ut saab mängida keskmisel rajal.	3	13.64	17	16.35		20	15,87
Investeermise podcaste tasub alati kuulata.	18	81.82	77	74.04	1	96	76,19
Investeermise podcast' e tasub alati kuulata.	4	18.18	26	25.00		30	23,80
Krõbe pitsa mozzarella'ga.	2	9.09	17	16.35		19	15,07
Krõbe pitsa mozzarella'ga.	20	90.91	86	82.69	1	107	84,92
Ta ei joo šokolaadi-šokei.	4	18.18	13	12.50	1	18	14,28
Ta ei joo šokolaadi-šokei' i.	18	81.82	90	86.54		108	85,71
Selles kohvikus müüakse croissant' e.	3	13.64	25	24.04		28	22,22
Selles kohvikus müüakse croissant' e .	19	86.36	78	75	1	98	77,77
Kuidas valmistada cappuccino ?	20	90.91	89	85.58	1	110	87,30
Kuidas valmistada cappuccino' t?	2	9.09	14	13.46		16	12,69
Aftershave'i -komplektid on allahindlusega.	5	22.73	12	11.54	1	18	14,28
Aftershave' i-komplektid on allahindlusega	17	77.27	91	87.50		108	85,71
Paljude investorid lootsid start-up' idele.	9	40.91	71	68.27		80	63,49
Paljude investorid lootsid start-up'idele.	13	59.09	32	30.77	1	46	36,50
Jackpot'i loosimine toimus eelmisel neljapäeval.	20	90.91	70	67.31	1	91	72,22
Jackpot' i loosimine toimus eelmisel neljapäeval.	2	9.09	33	31.73		35	27,77
Bitcoin' i ei soovitata investeerida algajal investoril.	4	18.18	36	34.62		40	31,74
Bitcoin' i soovitata investeerida algajal investoril.	18	81.82	67	64.42	1	86	68,25
Copyright' iga seonduvad kontrollid on keerulised.	8	36.36	51	49.04		59	46,82
Copyright' iga seonduvad kontrollid on keerulised.	14	63.64	52	50.00	1	67	53,17
Kuutsemäe discgolf' i rada on tänasest avatud.	3	13.64	19	18.27		22	17,46
Kuutsemäe discgolf' i rada on tänasest avatud.	19	86.36	84	80.77	1	104	82,53

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Lauriina Targijainen,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Kasutajauuring: tsitaatsõnade vormistus eesti keeles“, mille juhendajad on Kadri Koreinik ja Tiina Paet, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Lauriina Targijainen
02.06.2022